

Frits Jacobsen, um B52 flogvanlukkuna í 1968: Einkí ívamáli at vit

Orð: Dagny Joensen
Myndir: Kalmar Lindenskov

..Eru geislaðir

Nakrir fýringar vóru á Thule-staðini, tá B52 bombuflogfarið dat mór 20. janúar 1968. Hetta vóru handverkarar og fólk innom tenastufakini. Tilsamans 1201 danir og fýringar og einir 3.000 amerikánar.

Ein teirra var Frits Jacobsen, múramestari í Svøðgi.

Frits Jacobsen er eisini limur í Foreningin for stríðslæmte Thule-arb., sum felagið kallast, ið virkar fyri at veita teimum endurgjald, sum vóru á Thule-staðini, tá vanlukkan hendi.

Frits Jacobsen: - Eg arbeiði á Brandstøðini. Vit vóru 60 mans tilsamans.

Starvsfólk á Brandstøðini, tá B52 bombuflogfarið dat mór 20. janúar 1968. Hetta vóru handverkarar og fólk innom tenastufakini. Tilsamans 1201 danir og fýringar og einir 3.000 amerikánar.

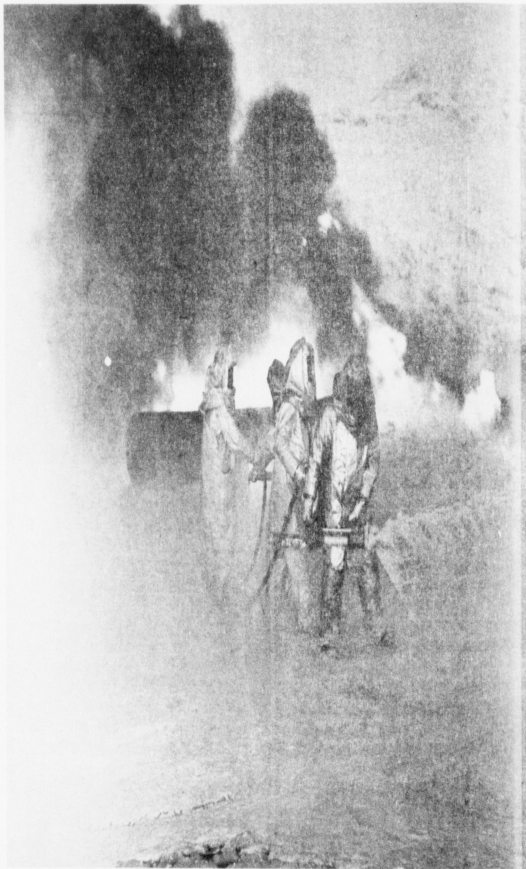
at teir høvdu fyra heimbumbur umboð, og høvdu fingið áttað serligar draktir, sum vóru úr silvri, fyri at forða fyri nøguligum vandamiklum geislingum.

- Vit fingi ta at vita, at vit skuldu leita eftir flogmanninum, sum var farin úr B54 flogfari. Vit leitaðu í 36 tímar, áðrenn vit funnu hann seinasta mannin, og hann var tá ógvuliga niðrandrúttur og kúldur. Tá vóru einir 35 kúldastig og bolamyki allan sólarinnin. Ti vardi tað so leingi, til vit funnu hann.

- Tað var eitt sindur ógreitt í fyrstuni, um vit skuldi fara út til flogfarið, men okkara uppgáva bleiv bert tann, at leita eftir menninum. Vit vóru ikki í silvurdraktunum, ella tryggðar á nakran hátt, men vit vóru heldur eini fyri enn dagin eftir.

UPPRUDDING-ARLIÐ ÚR USA
- Dagin eftir komu hópin av flogflorum til Thule-staðina, og tá frastist, at talan var um B54 flogfari, men at brimbumbur, umar ikki vóru sprengdar, tá flogfarið dat mór.

- Vit fingi kortini bót

um at halda okkum burtur frá vanlukkustadnum, sum varð avbyrgt. Serligt uppruddingarið kom úr USA at ruddar leivdar burtur.

- Vit egleiddu teir, at teir komu aftur úr arbeiði á vanlukkustadnum. Alt sum teir vóru í, varð brennt á háli, áðrenn teir sluppu inn, og máningar við geiger-tóli nýttu teir eisini. Engin máning við geiger-tóli varð gjørd av okkum, sum høvdu leitað eftir menninum.

Tá flogleivdar vóru beindar burtur, komu onnur fólk at hoggja isin upp, har flogfarið var dottið niður. Kavi og isur varð koyrt í stórar goymslutarar. Av tí at

einki skip kundi koma til Thule í vetrarstøðini, vóru goymslutararnir settir til viks, til teir seinni móti vóru kundu frakast til USA, har burturkastid skuldi setast á serligt stað fyri kjarorku burturkast.

TIL USA VÍÐ TÓNUM TANGUM

- Men ikki veit eg, tá vardið kom og skipini komu eftir goymslutarunum, var isurin bráð-nður og líkn úr. Teir fóru kortini avstað við tónum goymslutarum. Frits Jacobsen hevði til uppgávu at kanna brand-úgerðina, eitt nú á sjárhúsinum, sum var á

Thule-staðini, har eisini flogmannin varð innløgð í einir 14 dagar. Frits Jacobsen: - Hetta vóru tilkomur menn, um 40 ára aldur, legði og til merkis. Vanliga sóu vit pilotar á teimum snú herflogflorum. Teir vóru bláungir menn um 18 - 20 ára gamlir, men her var tað eins og ein skiligt mark, sum segði, at B54 flogflórni høvdu vandamiklan farn, og hervið eisini at manningin hevði stórra ábyrgd. Hvussu kendist tað, tá tú vóru varir við divarslugu hendingina?

- Nei, vit fingi einki eyka, men lønin var serliga góð á Thule-staðini, so vit hugaðu ikki um tað heldur.

Hevur tað livað við eftir vanlukkuhendingina?

- Nei, og haldi ikki, at

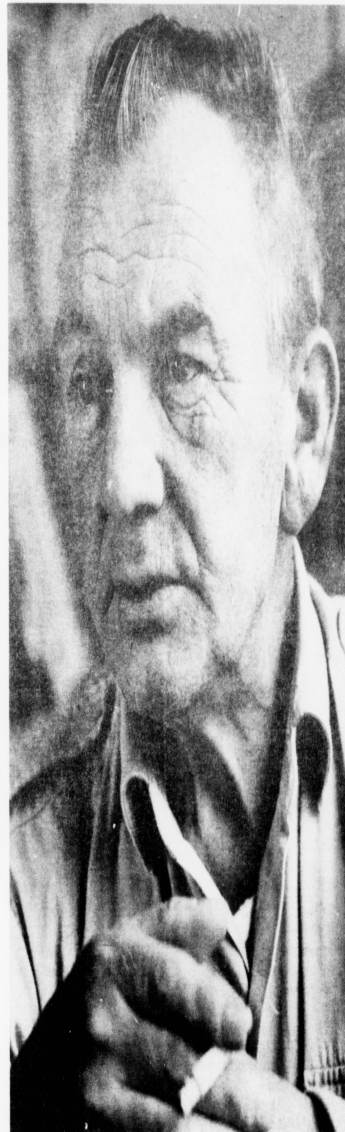
nakrar tóndar seinni og kom ikki aftur á Thule-staðina at arbeiða. Eg hugaði ikki meira um tað fyrr enn 20 ár seinni, tá Marius Smith, formaður í felagnum fyri Thule-arbeidarnar, vendi ser til mín, um at gerast limur í felagnum, eins og hann segði mær frá málinum um endurgjald, sum felagið nú virkar fyri at fáa avgreitt.

Fingtu tí eyskalan fyri leingjararbeiðið eftir flogmannin?

- Nei, vit fingi einki eyka, men lønin var serliga góð á Thule-staðini, so vit hugaðu ikki um tað heldur.

Hevur tað livað við eftir vanlukkuhendingina?

- Nei, og haldi ikki, at

heilsan er so góð, sum hon átti at verð. Eg kenni meg ikki frískan, og havi verð hjá egna- og oyralækn, í scannara og tilíkt, men teir serkønu siga, at mær hagar einki. Eg dagji illa at siga frá, hvussu tað kennist, men tað er eins og eitt trýst í hvøðinum, sum eingin lækni dagur at finna orsøkina til.

EINKÍ ÍVAMAL
Heldur tú, at tí vóru fyri vandamiklum geislingum á Thule-staðini, tá B54 flogfarið dat mór?

- Fyri mær er tað als einki ívamáli. Eg haldi at vit fingi vandamiklar geislingar á okkum, og at tað bert er ein spurningur um at fáa avdúka tað.

Frits Jacobsen: - Fyri mær er tað als einki ívamáli. Eg haldi at vit fingi vandamiklar geislingar á okkum, og at tað bert er ein spurningur um, at fáa tað avdúkað, eitt nú við komandi rættarmálinum.

Arbeidsfólk í Thule í 1968:

Krevja endurgjald frá donsku stjórnini

190 mans, sum vóru á Thule-staðini í Grønlandi, tá B54 bombuflogfarið dat mór í 1968, krevja nú 100.000 krónur hvør, ið endurgjaldi frá Poul Schlüter, forsetisráðgjafari og Knud Enggaard, verjufullarátthara, fyri arbeiðsskakar, sum teir halda seg hava fingið, tá teir ruddaðu okk, har amerikanska bombuflogfarið dat mór.

Bombuflogfarið hevði brimbumbur umboð, og 1.200 danir arbeiðu tá í Thule, harav eisini nakrir fýringar. Arbeidsfólk á Thule-staðini noyðust at seta sít ált á, at tryggjast, ið vóru fram í samband við flogvanlukkuna, vóru í lagi.

LOYNLIGUR FARMIR

Men Thule-málið er ógvuliga ógreitt. Amerikánar fjala yvir, hvat slag av brimbumbum og øðrum skabligum evnum vóru umboð á flogflorum, og harnær er einki prógv funnið, sum beinleiðis bendir á, at Thule-arbeidsfólk hava fingið brek, just tí teir arbeiðdu har.

Orsøkin er tann, at ongar nágreinligar vísundaligar kanningar eru gjørdar um arbeiðsfólk.

Danska stjórnin hevur nokta fyri at gjalda slíka kanning, sum er mett at kosta 10 millión krónur. Hesa afturvísing hevur StD mótmælt. (Specialarbejderforbundet i Danmark)

- Fyri tveimum árum síðani var Schlüter áhugadur fyri málinum, men so broytti hann støðu, sigur Kaj Poulsen, sum er sosialdemokrat og limur í Fólkatunginum. Hann hevur sett umleið 100 spurningar fram í Fólkatunginum, ið royndir at fáa greið á Thule-málinum.

- Eg haldi at orsøkin til at stjórnin broytti kós í hesum máli er tann, at um tað ber til at samanhæra

Kaj Poulsen, sosialdemokratiskur limur í Fólkatunginum, hevur sett umleið 100 fýrispurningar fram um víðurskiftini hjá teimum, sum vóru á Thule-staðini, tá B52 bombuflogfarið dat mór.

sjúkur hjá arbeidsfólkinum í dag og arbeiðið í 1968, kann ein avleiðing verða tann, at risastór upphæddir í endurgjald verða reistar í USA. Lutvist til donsku Thule-arbeidarnar, og lutvist til arbeidsfólk í USA, sum hava arbeiðt nærandis kjar-naka royndarspreingj-anóki í USA, sigur Kaj Poulsen.

- Samhætt eina avtalu skal danska stjórnin - um so er, rinda eia fjóðing av endurgjaldupphæddini. Hetta haldi eg, er grund-lagðið fyri støðulikanini hjá donsku stjórnini í hesum máli.

- Eg haldi at tað er spell, tí 10 millión krónur átti ikki at verð óv nógv at latið fyri at bota um heilsus-ótuna hjá Thule-arbeidarnum. Sum stjórn er nú, fer kjakið og ótryggleikin í hesum máli at halda fram nógv ár framvir.

Kaj Poulsen sigur, at hann fleiri ferðir hevur roynt at fáa meirluta fyri eina gíllari kanning. Higið hevur tað ikki eydnast at fáa viðhald.

STØÐUBROYTING

- Tað eydnast ikki, uttan so at stjórnin skiftir støðu. Talan kann t.d. verða um áður umrøddu rættarmálið, sum Thule-arbeidarnir hava settan um at seta móti stjórnini, ella í einum av teimum rættarmálum, sum í løtuni fara fram í USA.

Umhvørvisleiddin í StD hevur eygini við, hvussu heilsuliga støðan hjá Thule-arbeidarnum er og kann deyðsorkur hjá teimum sum eru famir, ið

vóru í Thule-staðini í 1968, o.a.

- Ein avtala er gjørd millum StD og Heilsu-stjórn í Danmark um at kanna teir 1200 Thule-arbeidarnar 5. hvørt ár. Í StD eru 300 av teimum limur, sum arbeiðdu í Thule í 1968.

Við upplýsingum í krabbameinsskrásetningini og skrásetningum fyri sjúklingar um landið alt, ber til at staftesta deyðatal og sjúkuburðir hjá Thule-arbeidarnum, og sammeta teini við tey fyri aðrar danir, sigur Steen Mejlbj, umhvørvisráðgjafi í StD.

DRUGV SJUKUMYND

- Men higartil benda allar skrásetingarkanningar á, at heilsustandurin hjá Thule-arbeidarnum er betri enn hjá øðrum danum. Umframt tað, so ber neyvan til at siggia fylgjarar av geislaðrum evnum í slíkum mongdum, sum talan kann hava verð um, fyri enn í seinna heft av 90 unum, av tí at slíkar fylgisjúkurnar mennast so seint.

Steen Mejlbj heldur ikki, at tað gagnar Thule-arbeidarnum at seta stjórnin kroy um endurgjald, tí ongar máningar higartil hava prógvad nakka óheilig.

Steen Mejlbj leggur samstundis dent á, at StD ikki hevur tveitt málið frá sær. Um nýggjar upplýsingar koma fram, fer StD beinavegin at taka málið upp aftur.

Keldur: Fagbladet